

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2018/111

Karar Sayısı : 2020/47

Karar Tarihi: 24/9/2020

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 136 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 2/7/2018 tarihli ve 698 sayılı 477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin tümünün Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 87., mülga 91. ve geçici 21. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME (KHK) KURALLARI

İptali talep edilen KHK şöyledir:

"477 SAYILI KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

477 sayılı Kanun ile bazı kanunlarda değişiklik yapılması; 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 2/7/2018 tarihinde kararlaştırılmıştır.

MADDE 1- 12/4/1924 tarihli ve 477 sayılı Memleketlerinde Türk Tebaasından Kavanin ve Tedabiri İstisnaiyei Harbiyeyi Refetmiş Olan Devletlerin Türkiye'deki Tebaasına Mevzu Tedabirin De Refine Dair Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Heyeti Vekile" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 14/4/1341 tarihli ve 618 sayılı Limanlar Kanununun;

a) 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamnamelere" ibaresi "yönetmeliklere" şeklinde,

b) 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamnameler" ibaresi "yönetmelikler" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 3- 14/5/1928 tarihli ve 1262 sayılı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamname" ibaresi "yönetmelik" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanununun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "icra Vekilleri" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 22/5/1930 tarihli ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinde yer alan "İcra Vekilleri Heyetince" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 14/6/1930 tarihli ve 1721 sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (F) bendinde yer alan "bir nizamname" ibaresi "Cumhurbaşkanı tarafından yönetmelik" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddede yer alan "Bu nizamnamenin sıhhi hususlara mütaallik maddeleri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletiyle müştereken hazırlanır." ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7- 22/7/1931 tarihli ve 1868 sayılı İkamet Mukavelenamesi Aktedilmeyen Devletlerle Yapılacak Muvakkat Mukavelename Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun;

a) 14 üncü maddesinin başlığı "Yönetmelik ve yargıtay kararları:" şeklinde değiştirilmiş, aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan "tüzükle" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

b) 317 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

c) 318 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyetince" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 330 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyetinin" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9 – 22/12/1934 tarihli ve 2644 sayılı Tapu Kanununun 35 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10 – 11/6/1936 tarihli ve 3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanununun 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 34 – Bu Kanunun tatbik şekli Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 11 – 19/4/1937 tarihli ve 3153 sayılı Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanunun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "bir nizamname yapılı" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir" şeklinde,

b) 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "bir nizamname yapılı" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir" şeklinde,

c) 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamnamedeki" ibaresi "yönetmelikteki" şeklinde,

ç) 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamnameye" ibaresi "yönetmeliğe" şeklinde,

d) 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamnamelerle" ibaresi "yönetmeliklerle" ve ikinci fıkrasında yer alan "nizamnameye" ibaresi "yönetmeliğe" şeklinde,

e) 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamnamedeki" ibaresi "yönetmelikteki" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 12- 17/12/1937 tarihli ve 3284 sayılı Bazı Maden Hurdalarının Dışarı Çıkarılmasının Yasak Edilmesi ve Satın Alınması Hakkında Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 29/6/1938 tarihli ve 3533 sayılı Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yolu ile Halli Hakkında Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyetince" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" ve "İcra Vekilleri azasından" ibaresi "Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakandan" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 14- 26/1/1939 tarihli ve 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 15 – 16/6/1939 tarihli ve 3645 sayılı İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İdareleri Teşkilât ve Tesisatının İstanbul Belediyesine Devrine Dair Kanununun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "nizamname" ibaresi "yönetmelik" şeklinde "nizamnamede" ibaresi "yönetmelikte" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 16 10/7/1940 tarihli ve 3894 sayılı Denizde Zabıt ve Müsadere Kanununun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde,

b) 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 17- 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İhisarı Kanununun;

a) Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde,

b) Ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 18- 14/1/1943 tarihli ve 4373 sayılı Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Nafia Vekaletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19- 10/4/1944 tarihli ve 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanunun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (17) numaralı bendinde yer alan "İcra Vekilleri Heyetince" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde,

b) 23 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamname" ibaresi "yönetmelik Cumhurbaşkanınca" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 20- 9/7/1945 tarihli ve 4785 sayılı Orman Kanununa Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 21- 4/7/1956 tarihli ve 6772 sayılı Devlet ve Ona Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması ve 6452 Sayılı Kanunla 6212 Sayılı Kanunun 2 nci Maddesinin Kaldırılması Hakkında Kanunun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde,

b) 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İcra Vekilleri Heyetince" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 22- 9/7/1956 tarihli ve 6777 sayılı Zeytinciliğin Islâhı ve Yabancılarının Aşlattırılması Hakkındaki 3573 Sayılı Kanunun Sakız ve Nevileriyle Harnupluklara da Teşmiline Dair Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "nizamnameler" ibaresi "mevzuat" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 23- 17/4/1957 tarihli ve 6948 sayılı Sanayi Sicili Kanununun 6 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Heyeti Vekile" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 24- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun;

a) 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İmar ve İskan Bakanlığının isteği üzerine" ibaresi madde metninden çıkartılmış ve "İmar ve İskan Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde,

b) 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "hususlar hakkında İmar ve İskan Vekaletince hazırlanacak esaslar, İcra Vekilleri Heyetince tasvip edildikten sonra tatbik olunur" ibaresi "hususlara dair esaslar Cumhurbaşkanınca belirlenir" şeklinde,

c) 16 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibareleri “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

e) 31 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Bayındırlık ve İskân Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

d) 40 ncı maddesinin onsekizinci fıkrasında yer alan “İmar ve İskan Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

e) Ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

f) Ek 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Başbakanlıkça” ibaresi “Cumhurbaşkanlığınca” şeklinde,

g) Geçici 25 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine sınırları Bakanlar Kurulunca” ibaresi “sınırları Cumhurbaşkanınca” şeklinde ve “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 25- 4/1/1960 tarihli ve 7402 sayılı Sıtmanın İmhası Hakkında Kanununun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 26- 9/5/1960 tarihli ve 7478 sayılı Köy İçme Suları Hakkında Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “İcra Vekilleri Heyetinin” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 27- 27/6/1963 tarihli ve 261 sayılı İhracatı Geliştirmek Amacı ile Vergilerle İlgili Olarak Hükümetçe Alınacak Tedbirlere Dair Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 28- 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun;

a) 1 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

b) 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tüzüğün” ibaresi “yönetmeliğin” şeklinde,

c) 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tüzük” ibaresi “yönetmelik” şeklinde,

e) 50 ncı maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “tüzük” ibaresi “yönetmelik” şeklinde,

d) 52 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “tüzükte” ibaresi “yönetmelikte” şeklinde,

e) 55 inci maddesinin başlığı "Yönetmelik" şeklinde ve birinci fıkrasında "sözü geçen" ibaresinden sonra yer alan "tüzük" ibaresi "yönetmelik" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 29- 3/7/1968 tarihli ve 1053 sayılı Belediye Teşkilâtı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlığın teklifi ve Başbakanın" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 22/3/1971 tarihli ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun 18 inci maddesine "indirmeye veya tamamen kaldırmaya" ibaresinden sonra gelmek üzere "Cumhurbaşkanı" ibaresi eklenmiş ve aynı maddede yer alan "Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu" ibaresi "İgili Bakanlık" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 31 -7/9/1971 tarihli ve 1480 sayılı Afet Bölgelerinde Çalıştırılacak Personele Yapılacak Ödemeler Hakkında Kanunun;

a) 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde,

b) 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde ve ", İmar ve İskan Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 32- 20/6/1977 tarihli ve 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "yayımlarından itibaren üç ay içinde, kanunun" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 33- 29/5/1979 tarihli ve 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "tüzükleri," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 34- 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun;

a) 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Sıkıyönetim veya olağanüstü hallerin" ibaresi "Olağanüstü halin" şeklinde ve "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde,

b) 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 ay içinde Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 35- 6/11/1981 tarihli ve 2549 sayılı Devlet Mezarlığı Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 36- 20/5/1982 tarihli ve 2674 sayılı Kararuları Kanununun;

a) 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

b) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 37- 14/10/1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerinde yer alan “Bakanlar Kurulu” ibareleri “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 38- 24/10/1983 tarihli ve 2933 sayılı Madalya ve Nişanlar Kanununun;

a) 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “Bakanlar Kurulunun teklifi,” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “Cumhurbaşkanının” ibaresinden sonra gelmek üzere “kararı ve” ibaresi eklenmiş; (b) bendinde yer alan “ilgili bakanın teklifi, Bakanlar Kurulunun onayı ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “Cumhurbaşkanının” ibaresinden sonra gelmek üzere “kararı ve” ibaresi eklenmiş; (c) bendinde yer alan “ilgili bakanın teklifi, Bakanlar Kurulunun onayı ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “Cumhurbaşkanının” ibaresinden sonra gelmek üzere “kararı ve” ibaresi eklenmiş; (d) bendinde yer alan “Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanının inhası üzerine, Milli Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı kararnameye” ibaresi “Cumhurbaşkanı kararına” şeklinde değiştirilmiştir.

b) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “Bakanlar Kurulu kararı,” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “Cumhurbaşkanının” ibaresinden sonra gelmek üzere “kararı ve” ibaresi eklenmiş; (b) bendinde yer alan “Bakanlar Kurulu kararı ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “Cumhurbaşkanının” ibaresinden sonra gelmek üzere “kararı ve” ibaresi eklenmiş ve (c) bendinde yer alan “Dışişleri Bakanlığı ile Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulunun görüşleri alınarak ilgili bakanın teklifi, Başbakanın onayı ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve “Cumhurbaşkanının” ibaresinden sonra gelmek üzere “kararı ve” ibaresi eklenmiştir.

c) 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakanlık Personel Genel Müdürlüğüne” ibaresi “Cumhurbaşkanlığına” şeklinde değiştirilmiş ve “bu genel müdürlükçe” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

e) 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakanlık Personel Genel Müdürlüğüne” ibaresi “Cumhurbaşkanlığına” şeklinde değiştirilmiştir.

d) 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakanlıkça” ibaresi “Cumhurbaşkanlığına” şeklinde değiştirilmiştir.

e) 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Başbakanlık” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

f) 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Kanunun yayımlanmasından itibaren bir yıl içinde Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 39- 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanununun;

a) 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibareleri "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

b) 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (k) ve (l) bentlerinde yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibareleri "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

c) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "ilgili Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanı" ve ikinci cümlesinde yer alan "Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

ç) 5 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibareleri "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

d) 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "kendilerine özel kanunlarla" ibaresinden sonra gelmek üzere "ya da Cumhurbaşkanlığı kararnameyle" ibaresi eklenmiştir.

e) 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" ve üçüncü fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

f) 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

g) 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

ğ) 18 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

h) 25 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 40- 26/3/1987 tarihli ve 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanunun;

a) 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulunun" ibaresi "Cumhurbaşkanının" ve dördüncü fıkrasında yer alan "Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde,

b) 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 41- 28/5/1988 tarihli ve 3465 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Dışındaki Kuruluşların Erişme Kontrollü Karayolu (Otoyol) Yapımı, Bakımı ve İşletilmesi ile

Görevlendirilmesi Hakkında Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlıkça hazırlanıp Bakanlar Kurulu kararı ile" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 42- 11/1/1989 tarihli ve 3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının teklifi üzerine" ibaresi "Cumhurbaşkanı," şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 43- 15/6/1989 tarihli ve 3580 sayılı Öğretmen ve Eğitim Uzmanı Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Millî Eğitim Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 44- 8/5/1991 tarihli ve 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "askerî mahkemelerdeki subay üyelere," ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 45- 25/6/1992 tarihli ve 3824 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 46- 23/7/1995 tarihli ve 4122 sayılı Millî Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Başbakanlık" ibaresi "Cumhurbaşkanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 47- 16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 12 nci maddesinin dördüncü fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan "Bakanlar Kurulu" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 48- 27/1/2000 tarihli ve 4505 sayılı Sosyal Güvenlikle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Temsil Tazminatı Ödenmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Bakanlar Kurulu" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde, (c) bendinde yer alan "Teşkilat veya özel kanunlarında" ibaresi "Kanunlarda" şeklinde ve "Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 49- 12/4/2001 tarihli ve 4645 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğüne Ait Araç, Gereç, Mal ve Malzemenin Satış, Hibe, Hek ve Hurda Durum ve İşlemleri ile Hizmet Satışına Dair Kanunun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde İçişleri Bakanlığınca teklif edilerek Bakanlar Kurulunca" ibaresi "İlgili Bakanlıkça" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 50- 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 3 üncü maddesinde yer alan "Bakanlar Kurulu" ibareleri "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 51- 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (z) bendinde yer alan “Bakanlar Kurulunun” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde,

b) 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu, Değerlendirme Kurulunun uygun görüşü ve Bakanlığın teklifiyle” ibaresi “Cumhurbaşkanı,” şeklinde,

c) 5 inci maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan “ Bakanlar Kurulunun” ibareleri “Cumhurbaşkanının” şeklinde,

ç) Geçici 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde, üçüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibareleri “Cumhurbaşkanınca” şeklinde,

d) Geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

e) Geçici 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 52- 29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunun;

a) 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

b) 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 53- 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanunun 6 ncı maddesinin yedinci fıkrasında yer alan “Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 54- 8/1/2002 tarihli ve 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 55- 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanununun;

a) 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde,

b) 20 nci maddesinin yedinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 56- 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanununun;

a) 2 nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “sıkıyönetim,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

b) 13 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 33 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 57- 30/7/2003 tarihli ve 4962 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Maliye Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 58- 14/7/2004 tarihli ve 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanununun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 59- 3/3/2005 tarihli ve 5312 sayılı Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanununun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Türk Boğazları Deniz Trafik Düzeni Tüzüğü” ibaresi “Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelik” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 60- 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adlî Sicil Kanununun;

a) 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “hâkim, askerî hâkim, Cumhuriyet Başsavcılığı veya askerî savcılık” ibaresi “hâkim veya Cumhuriyet Başsavcılığı” şeklinde,

b) 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “hâkim, askerî hâkim, Cumhuriyet Başsavcılığı ve askerî savcılık” ibaresi “hâkim ve Cumhuriyet Başsavcılığı” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 61- 29/6/2006 tarihli ve 5531 sayılı Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Hakkında Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “çeşitli kanunlarla” ibaresi “çeşitli kanun ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle” ve beşinci fıkrasında yer alan “Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde Bakanlar Kurulunca çıkarılacak tüzükle” ibaresi “Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 62- 11/4/2007 tarihli ve 5624 sayılı Kan ve Kan Ürünleri Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan “sıkıyönetim,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 63- 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun;

a) 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde yer alan “Bakanlar Kurulunun” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde,

b) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibareleri “Cumhurbaşkanınca” şeklinde, “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde, ikinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulunca” ibareleri “Cumhurbaşkanınca” şeklinde, beşinci ve dokuzuncu fıkralarında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibareleri “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

c) 4 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 64- 7/5/2009 tarihli ve 5898 sayılı Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “İlgili Devlet bakanlıkları ile İçişleri, Millî Eğitim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Sanayi ve Ticaret bakanlıklarının görüşleri alınarak, Sağlık Bakanlığınca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 65- 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun;

a) 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

b) 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

c) 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 66- 31/3/2011 tarihli ve 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “, ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınarak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 67- 9/5/2012 tarihli ve 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanununun;

a) 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan “ve bu Kanuna” ibaresi “, Cumhurbaşkanlığı kararnemeleriyle ve bunlara” şeklinde,

b) 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Bakanın teklifi ile Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde,

c) 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Bakanın teklifi ile Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde,

değiştirilmiştir.

MADDE 68- 24/4/2013 tarihli ve 6461 sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 69- 24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararınamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 33 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 70- 23/4/2016 tarihli ve 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Başbakanın" ibaresi "Cumhurbaşkanının" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 71- 18/6/2017 tarihli ve 7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibaresi "Cumhurbaşkanınca" şeklinde değiştirilmiştir.

Yürütme maddeleri

MADDE 72- (1) Yürürlükte bulunan kanun ve kanun hükmünde kararnamelemler ile 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelemlerin yürütme maddelerinde Bakanlar Kurulu ve bakanlara yapılmış olan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayılır.

Tüzükler, Bakanlar Kurulu kararları ve yönetmelikleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamein yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılan kanunların ilgili maddeleri gereğince yürürlüğe konulmuş olan tüzükler, nizamnameler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür.

Başbakanlık Uzman Yardımcıları

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Başbakanlık merkez teşkilatında Uzman Yardımcısı kadrolarında görev yapan ve iki yıllık süre sonunda hazırladıkları uzmanlık tezi kabul edilenler, en az üç yıl çalışma şartı aranmaksızın yeterlilik sınavına girmeye hak kazanırlar.

MADDE 73- Bu Kanun Hükmünde Kararnamein;

a) Geçici 2 nci maddesi yayımı tarihinde,

b) Diğer maddeleri, 24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte,

yürürlüğe girer.

MADDE 74- Bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 25/9/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu KHK kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüştülüp düşünöldü:

A. KHK'ların Yargısal Denetimi ile 6771 Sayılı Kanun'la Yapılan Anayasa Değişikliğinin Yargısal Denetime Etkileri Hakkında Genel Açıklama

3. Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) daha önceki hükümet sisteminde yer alan Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verebileceğini hükme bağlayan ve KHK'ların hukuksal rejimini düzenleyen Anayasa'nın 91. maddesi 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 9/7/2018 tarihinde yürürlüğe giren 16. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış, böylece KHK çıkarılabılme imkânına anayasal olarak son verilmiştir.

4. Buna karşılık 6771 sayılı Kanun'la Anayasa'ya eklenen geçici 21. maddenin (F) fıkrasının birinci cümlesinde “*Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararname, tüzükler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür*” denilmek suretiyle Anayasa'nın 91. maddesinin yürürlükten kaldırılma tarihine kadar çıkarılmış ve yürürlükte bulunan KHK'ların geçerliliklerini sürdürmeye devam edeceği hükme bağlanmıştır.

5. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde ise “*Yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararname hakkında 152 nci ve 153 üncü maddelerin uygulanmasına devam olunur*” hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu cümlede Anayasa'nın, KHK'ların iptal davası yoluyla Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülebilmesine ilişkin 150. ve 151. maddelerine açıkça yer verilmemiş ise de anılan hükmü yorumlayan Anayasa Mahkemesi iptal davası yönünden de olağan KHK'lara ilişkin yargısal denetim yetkisinin devam ettiğini kabul etmiştir (AYM, E.2018/114, K.2018/91, 25/9/2018, §§ 8, 9).

6. Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasının 6771 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki hâlinde, Anayasa Mahkemesinin KHK'ların Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetleyeceği hükme bağlanmış ve 2017 yılında yapılan söz konusu Anayasa değişikliği ile KHK rejimine son verilmeden önce Anayasa Mahkemesi,

Anayasa'nın mülga 91. maddesini ölçü norm olarak esas alarak bu madde uyarınca KHK'ları yetki kanununa dayanıp dayanmadığı, yetki kanununun kapsamında olup olmadığı ve yasak alan içinde kalıp kalmadığı hususlarında denetime tabi tutmuştur. Anayasa'nın geçici 21. maddesinin (F) bendinin ikinci cümlesinde KHK'larla ilgili denetim yetkisinin devamı öngörülmekle birlikte söz konusu denetimde mülga normların ölçü norm olarak dikkate alınıp alınmayacağı hususunda bir hükme yer verilmemiştir.

7. Bu bağlamda mülga normların niteliklerini dikkate alan Anayasa Mahkemesi mevcut KHK'ların Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın mülga 91. maddesinin ölçü norm olarak dikkate alınmaya devam edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Kararda içerik bakımından Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesi gereğince kural olarak denetimin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan normların ölçü norm olarak dikkate alınacağı, ancak anayasa yargısı denetimine tabi bir norm, oluşturulduğu süreçte geçerli olan yetki kuralları esas alınarak vücut bulduğundan bu unsura ilişkin denetimin -yürürlükten kalkmış olsa dahi- o tarihteki kurallar esas alınarak yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Geçerliliğini sürdüren ve yetki unsuru bakımından da anayasal denetime tabi olan KHK'ların çıkarılması sırasındaki anayasal yetkinin kaynağını, ilga edilmiş olsa da Anayasa'nın 91. maddesinin teşkil ettiği, bu itibarla KHK çıkarma yetkisinin Anayasa'ya uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı yönünden yapılacak denetimin ancak söz konusu anayasal yetkinin tanımlandığı, konu yönünden kapsam ve sınırlarının çizildiği normun ölçü alınması suretiyle gerçekleştirilecek bir inceleme ile mümkün olabileceği belirtilmiştir (AYM, E.2018/122, K.2020/14, 19/2/2020, §§ 11, 12).

8. Anayasa'nın mülga 91. maddesinde düzenlenen KHK'lar işlevsel yönden yasama işlemi niteliğinde olduğundan bu kuralların yargısal denetimlerinin yapılması görev ve yetkisi Anayasa Mahkemesine verilmiştir. Anılan maddede KHK'ların Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunun denetlenmesinden söz edilmekte olup Anayasa'ya uygunluk denetiminin içine KHK'nın yetki kanunu kapsamında olup olmadığının denetimi de girmektedir. Çünkü Anayasa'nın mülga 91. maddesinde Bakanlar Kuruluna ancak yetki kanununda belirtilen sınırlar içinde KHK çıkarma yetkisinin verilmesi öngörülmüştür. Söz konusu yetkinin dışına çıkılması, KHK'yı Anayasa'ya aykırı duruma getirir. Dolayısıyla yargısal denetimde KHK'nın yetki kanunu kapsamında olup olmadığı sorununun da çözülmesi gerekir.

9. Dayanaklarını doğrudan doğruya Anayasa'dan alan olağanüstü hâl KHK'larından farklı olarak olağan dönemlerdeki KHK'ların bir yetki kanununa dayanması zorunludur. Bu nedenle KHK'lar ile dayandıkları yetki kanunu arasında çok sıkı bir bağ vardır. KHK'nın yetki kanunu ile olan bağı, KHK'yı aynen ya da değiştirerek kabul eden kanun ile kesilir. KHK'nın Anayasa'ya uygun bir yetki kanununa dayanması, Anayasa'ya uygunluğunun ön koşuldur. Bir yetki kanununa dayanmadan çıkarılan veya dayandığı yetki kanunu iptal edilen KHK'ların içeriği Anayasa'ya aykırılık oluşturmaya bile bunların Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez.

10. KHK'ların Anayasa'ya uygunluk denetimi, kanunların denetiminden farklıdır. Anayasa'nın 11. maddesinde "*Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz*" denilmektedir. Bu nedenle kanunların denetiminde, onların yalnızca Anayasa kurallarına uygun olup olmadığı tespit edilir. KHK'lar ise konu, amaç, kapsam ve ilkeleri yönünden hem dayandıkları yetki kanununa hem de Anayasa'ya uygun olmak zorundadır.

11. Anayasa'nın mülga 91. maddesinde kimi konuların KHK'larla düzenlenmesi yasaklanmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında "...sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasamın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamele düzenlenemez" denilmiştir. Bu kural uyarınca TBMM, Bakanlar Kuruluna ancak KHK ile düzenlenmesi yasaklanmış alana girmeyen konularda KHK çıkarma yetkisi verebilir.

12. Anayasa'nın herhangi bir maddesinde kanunla düzenleneceği öngörülen bir konunun Anayasa'nın mülga 91. maddesinin birinci fıkrasının açıkça yasakladığı hükümler ile ilgili olmadıkça ya da Anayasa'nın mülga 163. maddesinde olduğu gibi KHK çıkarılmayacağı açıkça belirtilmedikçe KHK ile düzenlenmesi Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz.

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (3) numaralı fıkrasında "*Mahkemenin, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğünün Anayasaya aykırılığı hususunda ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğu yoktur. Mahkeme, taleple bağlı kalmak şartıyla başka gerekçeyle de Anayasaya aykırılık kararı verebilir.*" denilmiştir. Buna göre Mahkeme iptal ve itiraz davalarında yapacağı incelemede taleple bağlı bulunmaktadır. Dava dilekçesinde KHK'nın tümü yönünden geçerli olabilecek bazı gerekçelere dayanılarak 698 sayılı KHK'nın tümünün iptali talep edilmiştir. Bunun dışında KHK kurallarının her birinin ayrı ayrı Anayasa'ya aykırılığını ileri süren bir talebe yer verilmemiştir. Buna göre KHK tümü yönünden incelenmiş; KHK'da düzenlenen her bir kurala ilişkin ayrıca bir inceleme yapılmamıştır. Dolayısıyla KHK'nın tümü yönünden aşağıda ulaşılabacak sonucun her bir KHK kuralı yönünden yapılacak inceleme neticesi verilecek kararın sonuçlarını doğurmayacağı vurgulanması gerekir.

B. KHK'nın Tümünün İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

14. Dava dilekçesinde özetle; yasama yetkisinin genel ve asli bir yetki olduğu, TBMM'ye ait olup devredilemeyeceği, KHK çıkarma yetkisinin ise kendine özgü ve istisnai bir yetki olduğu ve yasama yetkisinin devri anlamına gelecek şekilde genelleştirilemeyeceği, KHK çıkarma yetkisinin ancak ivedilik gerektiren belli konularda TBMM'nin hızlı hareket edemeyeceği durumlarda zorunlu düzenlemeler için kullanılması gerektiği, Anayasa'nın mülga 91. maddesinin birinci fıkrasında sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere Anayasa'nın İkinci Kısmının Birinci ve İkinci Bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile Dördüncü Bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin KHK ile düzenlenemeyeceğinin belirtildiği, Anayasa'nın 163. maddesinde ise Bakanlar Kuruluna KHK ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemeyeceğinin ifade edildiği ancak bu açık istisnalar dışında Anayasa'da kanunla düzenleneceği belirtilen diğer konularda da KHK ile düzenleme yapılamayacağı, ülkenin siyasal rejimini köklü şekilde değiştiren Anayasa değişikliğine uyum sağlanması amacıyla yapılacak yasal düzenlemelerin Anayasa'nın geçici 21. maddesinin (B) fıkrası uyarınca münhasıran TBMM tarafından yapılması gerektiği, bu konuda KHK ile düzenleme yapılamayacağı gibi geçici 21. maddenin (B) fıkrasında belirtilen

süre içinde TBMM tarafından gerekli düzenlemelerin yapılmamasının ihmal yoluyla Anayasa'ya aykırılık oluşturduğu ancak bu durumun Anayasa ile TBMM'ye verilen uyum kanunlarını çıkarma yetkisini ortadan kaldırmadığı, özellikle TBMM tarafından kanunla düzenleme yapılmasını öngören geçici 21. maddenin (B) fıkrasındaki özel düzenlemeye rağmen Anayasa'nın mülga 91. maddesindeki genel düzenleme uyarınca KHK ile düzenleme yapılmasının yasama yetkisinin yürütme organına devri anlamına geleceği, ülkenin hükümet sistemini ve siyasi rejimini değiştiren ve böylece kamusal yetkinin dağılımını ve denetimini yeniden düzenleyen uyum kanunlarının ulusal iradenin temsilcisi olan TBMM'de toplumun tüm kesimlerinin ve siyasi partilerin katılımı ve tartışmasıyla çıkarılmasının demokratik devlet ilkesinin gereği olduğu belirtilerek 698 sayılı KHK'nın tümünün Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 87., mülga 91. ve geçici 21. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

15. Dava konusu KHK 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı 6771 Sayılı Kanunla Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Konusunda Yetki Kanunu'na dayanılarak çıkarılmıştır.

16. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

17. Kuvvetler ayrılığı ilkesi genellikle hukuk devleti ilkesi ile ilişkilendirilmektedir. Anayasa'nın Başlangıç kısmının dördüncü paragrafında kuvvetler ayrılığının "...Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu..." ifade edilmiştir.

18. Anayasa'nın 6. maddesinde "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" denilmiş; 7. maddede "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez." hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın 87. maddesinde kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; yine anılan maddenin 6771 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önceki hâlinde Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek TBMM'nin görev ve yetkileri arasında sayılmış; mülga 91. maddesinde ise KHK'ların hukuksal rejimi belirlenmiştir.

19. Anayasa'nın anılan hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden yasama yetkisinin genel ve asli bir yetki olması, TBMM'ye ait bulunması ve devredilememesi karşısında KHK çıkarma yetkisi istisnai bir yetki olarak kabul edilebilir. Ancak Anayasa'da öngörülen koşullar ve sınırlar içinde kalmak kaydıyla KHK çıkarılması hususunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemeyeceği gibi Anayasa'nın Başlangıç kısmında belirtildiği şekilde kuvvetler ayrılığı ilkesine de aykırılık oluşturmaz.

20. Yukarıda ifade edildiği ve Anayasa Mahkemesinin önceki tarihli kararlarında da belirtildiği üzere Anayasa'nın herhangi bir maddesindeki kanunla düzenlenme şartı kural olarak o konuda KHK çıkarılmasına engel teşkil etmemektedir. Başka bir ifadeyle, KHK'larla düzenlenemeyeceği açıkça belirtilen yasak alanlar dışında kalmak kaydıyla kanunla düzenleneceği belirtilen konularda KHK çıkarılmasına engel bir durum bulunmamaktadır (AYM, E.1989/4, K.1989/23, 16/5/1989; E.2011/60, K.2011/147, 27/10/2011).

21. Anayasa'ya 6771 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle eklenen geçici 21. maddenin (B) fıkrasında *"Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu Kanunla yapılan değişikliklerin gerektirdiği Meclis İçtüzüğü değişikliği ile diğer kanuni düzenlemeleri yapar. Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenleneceği belirtilen değişiklikler ise Cumhurbaşkanının göreve başlama tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Cumhurbaşkanı tarafından düzenlenir."* kuralına yer verilmiştir.

22. Kural anılan hususlarda KHK çıkarılmasını yasaklayan bir düzenleme içermemektedir. Öte yandan 6771 sayılı Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde değişiklik yapılmak suretiyle yeni bir hükümet sistemine geçilmiştir. Bu kapsamda Bakanlar Kurulu kaldırılarak yürütme yetkisi ve görevi tek başına Cumhurbaşkanına verilmiş; Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. 6771 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerin gerektirdiği kanuni düzenlemeler genel itibarıyla yeni hükümet sistemine geçilmesiyle ilgili olup anılan hususlarda Anayasa'da KHK çıkarılmayacağına ilişkin doğrudan veya dolaylı bir hüküm bulunmamaktadır. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi 698 sayılı KHK'nın dayanağını oluşturan 7142 sayılı Kanun'un iptali talebiyle açılan davada Anayasa değişikliğinin gerektirdiği kanuni düzenlemeler konusunda KHK çıkarılıp çıkarılmayacağı hususunu da incelemiş ve bu yönüyle Kanun'un tamamının Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2018/100, K.2018/79, 5/7/2018, §§ 9, 10, 17).

23. Her ne kadar dava dilekçesinde KHK çıkarma yetkisinin ancak ivedilik gerektiren konularda, TBMM'nin hızlı hareket edemeyeceği durumlarda ve zorunluluk arz eden hâllerde kullanılması gerektiği ileri sürülmüş ise de Anayasa Mahkemesinin 27/10/2011 tarihli ve E.2011/60, K.2011/147; 10/1/2013 tarihli ve E.2011/141, K.2013/10 sayılı kararlarında belirtildiği üzere Anayasa'da, KHK çıkarılabilmesi için acil, ivedi ve zorunlu bir durumun olması gerektiğine dair herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu itibarla KHK'ların Anayasa'ya uygunluğunun incelenmesinde Anayasa'da öngörülmemen yeni şartlar ihdas edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle yetki kanunu ve buna bağlı olarak KHK çıkarılmasını gerektiren acil, ivedi ve zorunlu bir durumun olup olmadığının incelenmesi, Anayasa'da öngörülen çerçevenin dışına taşacak ölçüde bir denetim yapılması anlamına gelebilecektir. Kaldı ki 7142 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde Anayasa'nın geçici 21. maddesinin (A) fıkrası uyarınca 3/11/2019 tarihinde yapılması planlanan 27. Yasama Dönemi milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tarihinin TBMM Genel Kurulunun 20/4/2018 tarihli ve 1183 sayılı Kararıyla 24/6/2018 olarak değiştirilmesi sebebiyle Anayasa değişikliğinin gerektirdiği kanuni düzenlemelerin bir an önce yapılmasının önem arz ettiği, ivedi olarak yapılması gereken bazı düzenlemelerin KHK çıkarılması yoluyla gerçekleştirilmesinde zorunluluğun bulunduğu ifade edilmiştir.

24. Açıklanan nedenlerle KHK'nın tümü Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6., 7., 87., mülga 91. ve geçici 21. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

25. Davaya dilekçesinde özetle, dava konusu KHK'nın uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

2/7/2018 tarihli ve 698 sayılı 477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin tümüne yönelik iptal talebi 24/9/2020 tarihli ve E.2018/111, K.2020/47 sayılı kararla reddedildiğinden Kararname'nin tümüne ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE 24/9/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

2/7/2018 tarihli ve 698 sayılı 477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin tümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE 24/9/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI